

Research methods: *general scientific (analysis, synthesis, comparison, generalization, systematization) for studying scientific and documentary sources on this subject; concrete scientific methods: the method of comparative analysis, which revealed common and distinctive features in the activities of European and Ukrainian educational organizations, and the method of scientific extrapolation to reveal the possibilities of using the discussed experience of European countries in the process of further modernization transformations of higher education in Ukraine.*

Conclusions and prospects for further research. *As a result of the study of the current state of development of the national associations of higher education institutions – the Association of Universities of Ukraine and the Union of Rectors of Higher Educational Institutions of Ukraine, we came to the conclusion that it is necessary to improve their internal and external activities on the basis of positive foreign experience. In this context, the following areas of implementation of the experience of the European University Association in the practice of domestic higher education institutions are promising: at the national level: improvement of legislation in the field of higher education; increasing the amount of state funding of higher education institutions; increasing transparency of the activities of national associations of higher education institutions; establishing international cooperation of national associations of higher education institutions with the European University Association and its partners; at the institutional level: development of institutional mobility; development of mobility of students, scientific-pedagogical staff and administration of institutions of higher education; development of research and innovations; dissemination of positive experience of domestic higher education institutions regarding their membership in EUA; creation of conditions for international cooperation in the domestic HEIs, etc.*

Key words: *European University Association, All-Ukrainian public organization “Association of Universities of Ukraine”, public organization “Union of Rectors of Higher Educational Institutions of Ukraine”, international cooperation.*

УДК 371.13:37.13

Оксана Зосименко

КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

ORCID ID 0000-0003-2080-6178

DOI 10.24139/2312-5993/2018.06/013-025

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ: ОПИС ДОСВІДУ

У статті здійснено спробу опису зарубіжного досвіду організації процесу професійної підготовки педагогів до роботи з обдарованими дітьми. Автором представлено систему роботи з обдарованими дітьми Республіки Білорусь, розглянуто низку форм навчання таких дітей у закладах загальної середньої освіти й закладах додаткової освіти. Висвітлено основні компоненти професійної підготовки вчителя до роботи з обдарованими дітьми, його професійно-особистісні якості. Розкрито особливості співпраці закладів вищої освіти з закладами загальної середньої освіти та доведено доцільність уведення до освітнього процесу

підготовки вчителя навчальної дисципліни «Соціально-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми».

Ключові слова: *обдарована дитина, талант, професійна підготовка, педагог, програма, особистісно-професійні якості, заклад загальної середньої освіти, заклад вищої освіти, заклад додаткової освіти.*

Постановка проблеми. Досвід передових країн світу засвідчує, що за умови своєчасної підтримки людини з високими можливостями та її затребуваності на теренах рідної землі підвищує в декілька разів її внесок у соціально-економічний розвиток власної держави. Сьогодні підтримка й розвиток учнів, які володіють потенціалом до високих досягнень, є одним із пріоритетів сучасної української освіти. Це відображено в базових державних нормативних документах, а саме: Законі України «Про освіту», Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті, Концепції загальної середньої освіти, Положенні про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності (1995), «Про комплексні заходи Кабінету Міністрів України щодо реалізації державної молодіжної політики в Україні щодо підтримки діяльності молодіжних громадських організацій і творчої обдарованої молоді» (2004), «Положенні про стипендії Президента України для переможців Всеукраїнських конкурсів, конкурсу-захисту науково-дослідницької роботи учнів-членів Малої академії наук України» (2006), «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді» (2010), «Про удосконалення роботи щодо виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді» (2010), «Про затвердження Положення про Банк інтелектуальних досягнень дітей та Положення про Експертну раду для визначення найкращих інтелектуальних досягнень дітей» (2013). Таким чином, сучасні знання, багатоаспектні дослідження, нормативні документи й досвід роботи з обдарованими особистостями дозволяють значно просунути в розумінні психолого-педагогічної сутності феномена обдарованості, закономірностей та умов його розвитку. У зв'язку з цим, виникла потреба вирішення проблеми навчання, підтримки та розвитку обдарованої дитини.

Зазначимо, що особистість учителя завжди була найголовнішим чинником будь-якого навчання. Підготовка вчителів, які працюють із обдарованими дітьми, – досить трудомісткий і відповідальний процес. Практично всі дослідники вказують на те, що працювати з обдарованими дітьми може тільки спеціально підготовлений педагог, інтелектуальний рівень, психологічний склад і емоційна відкритість якого відповідають підвищеним вимогам того, хто навчається. Готовність педагога до роботи з обдарованими учнями визначається ґрунтовною теоретичною підготовкою й досить вагомим практичним досвідом (Бабенко, 2012).

Дослідження показало, що проблема підготовки вчителя, здатного працювати з обдарованими дітьми, а особливо питання розвитку обдарованості самого майбутнього вчителя ще недостатньо досліджені як у теоретичному, так і в методичному аспектах, що суттєво позначається на практичній діяльності вчителів і викладачів у системі професійної освіти. В основних документах про школу проголошується відхід від усередненості, але реально ж у закладах середньої й вищої освіти продовжує домінувати усереднений підхід (орієнтація вчителя на так званого «середнього» учня), ігнорування самої проблеми обдарованого учня й навіть авторитарний підхід у навчанні та вихованні. Крім того, якщо вчителі і визнають необхідність спеціально організованої роботи з обдарованими дітьми, частіше їх увага зосереджується на академічній обдарованості учнів (переможці предметних олімпіад, учасники МАН тощо). Робота ж із розвитку інших видів обдарованості відбувається епізодично (Бобракова, 2004).

Таким чином, досвід роботи, який склався у вітчизняній практиці, указує на відсутність в умовах закладу вищої освіти концепції професійної підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими особистостями. З огляду на це актуалізується проблема вивчення зарубіжного досвіду, що допоможе українській системі освіти обдарованих учнів у пошуках перспективних стратегій і нових форм навчання, а також запобігти «повторенню помилок».

Аналіз актуальних досліджень. Поняття «обдарованості» нараховує тисячолітню історію вивчення, проте й сьогодні викликає широку зацікавленість як на рівні соціально-гуманітарної політики держави, так і науковців-дослідників та педагогів-практиків. З'явилося чимало досліджень, що допомагають зрозуміти сутність феномену обдарованості, увиразнюють закономірності та умови її розвитку. Так, проблема індивідуальних відмінностей стала предметом розгляду в наукових працях Б. Ананьєва, Л. Виготського, С. Рубінштейна, Б. Теплова; питанням виділення сфер та видів обдарованості приділено увагу у працях В. Моляко, С. Гончаренка, Г. Бурменської, Ю. Гільбуха, М. Гнатка, В. Слуцького; процеси виявлення й розвитку обдарованості дітей висвітлено у працях В. Моляко, В. Давидова, Д. Ельконіна, В. Крутецького, О. Кульчицької, Н. Лейтеса, В. Паламарчука, Б. Теплова; форми і методи роботи з обдарованими дітьми стали предметом наукового пошуку В. Киричук, О. Прашко, Л. Тихенко, Р. Кузьминої, Н. Проніної, О. Щєбланової; опис досвіду роботи з обдарованими дітьми знаходимо у працях І. Алексеєнко, Р. Гільмеєва, Ю. Мамишева, А. Хуторського; дослідженню регіональних педагогічних систем розвитку обдарованої дитини присвятив науковій праці В. Тесленко.

Одним із найважливіших напрямів у дослідженні окресленої проблеми є підготовка сучасного вчителя до роботи з обдарованими учнями. Питання формування готовності педагогів до роботи з обдарованими учнями

розкривається в дослідженнях О. Антонової, М. Бойченко, Н. Бухлової, А. Границької, В. Демченко, В. Зарицької, Т. Зорочкіної, Ю. Клименюк, І. Ліщук, Е. Лодзинської, І. Любовецької, Л. Мокридіної, Д. Молокова, О. Музики, Н. Полухіної, Г. Тарасової, І. Ушатікової, М. Федорова, М. Шемуди, А. Яковини. Наукові праці О. Матюшкіна, Ю. Гільбуха, Н. Лейтеса, Д. Сиска, О. Степаненка присвячено вивченню професійних та особистісних якостей педагога. Аналіз основних шляхів професійної підготовки майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми здійснено в роботах Н. Бондаренка, М. Кривої, Н. Ляшової, М. Шемуди.

Зарубіжний досвід навчання й виховання обдарованої молоді представлено в дослідженнях О. Антонової, І. Бабенко, М. Бойченко, О. Бочарової, М. Бургіна, А. Василюк, Н. Воскресенської, К. Корсака, Т. Кошманової, В. Кравця, Л. Михайлюка, В. Оконя, Л. Пуховської, А. Сбруєвої, Н. Сергєєвої, Г. Степенко, Н. Теличко, Н. Яковець.

На нашу думку, у розрізі окресленої проблеми цікавим є досвід Республіки Білорусь, яка має багатий практичний досвід у роботі з обдарованими дітьми та професійній підготовці педагогів, у якій беруть участь Міністерство освіти країни, заклади вищої освіти, громадські й приватні організації. Однак аналіз науково-педагогічної літератури дає змогу стверджувати, що в Україні не здійснено цілісного дослідження підтримки обдарованості в Республіці Білорусь, що й зумовило вибір теми та мети статті.

Отже, **метою** даної статті є опис досвіду Республіки Білорусь щодо особливостей підготовки майбутніх педагогів до роботи з обдарованими учнями.

Методи дослідження. Основні методи, що були нами використані при здійсненні дослідження окресленого питання – це теоретико-методологічний аналіз проблеми, систематизація наукових літературних джерел, порівняння й узагальнення даних.

Виклад основного матеріалу. З огляду на окреслене вище, зазначимо, що проблема виявлення, навчання й підтримки обдарованих дітей та талановитої молоді сьогодні є одним із найважливіших напрямів державної політики Республіки Білорусь у галузі освіти. Так, у країні розроблено й діють такі державні програми, як «Обдаровані діти», «Молодь Білорусі» та «Молоді таланти Білорусі», створені три спеціальні фонди Президента Республіки Білорусь: з підтримки культури і мистецтва; з соціальної підтримки обдарованих учнів та студентів; з підтримки обдарованих учнів. Підкреслимо, що основною метою цих фондів є створення умов для стимулювання інтелектуальної і творчої діяльності учнів і студентів, педагогічних і наукових працівників, інтелектуальних і творчих об'єднань учнів і студентів у галузі освіти, науки, техніки й передових технологій, розробки сучасних методик їх виховання та навчання.

Закцентуємо, що багатогранність і складність феномену обдарованості визначає доцільність існування різноманітних напрямів, форм і методів роботи з обдарованими дітьми та дітьми з підвищеною мотивацією до навчання. У цьому контексті педагогічна наука доводить, що найбільший успіх у навчанні й розвиткові будь-якої дитини досягається тільки тоді, коли навчальна програма відповідає її потребам і можливостям. Так, наприклад, державні програми, орієнтовані на навчання обдарованих дітей із загальною (розумовою) обдарованістю й деякими видами спеціальної обдарованості (лінгвістичної, математичної тощо), повинні відповідати низці вимог, а саме:

- включати вивчення широких (глобальних) тем і проблем, що дозволяє враховувати інтерес обдарованих дітей до універсального й загального, їх підвищене прагнення до узагальнення, теоретичну орієнтацію та інтерес до майбутнього;
- використовувати в навчанні міждисциплінарний підхід на основі інтеграції тем і проблем, що належать до різних галузей знань. Це дозволить стимулювати прагнення обдарованих дітей до розширення й поглиблення своїх знань;
- передбачати вивчення проблем «відкритого типу», що дозволяє враховувати схильність дітей до дослідницького типу поведінки, проблемності навчання тощо, а також формувати навички й методи дослідницької роботи;
- максимально враховувати інтереси обдарованої дитини і заохочувати поглиблене вивчення тем, вибраних самою дитиною;
- підтримувати й розвивати самостійність у навчанні;
- забезпечувати гнучкість і варіативність навчального процесу з точки зору змісту, форм та методів навчання, аж до можливості їх коректування самими дітьми з урахуванням характеру їх потреб і специфіки їх індивідуальних способів діяльності;
- передбачати наявність вільного використання різноманітних джерел і способів отримання інформації (у тому числі через комп'ютерні мережі);
- підготовка спеціальних навчальних посібників, організація досліджень, створення «робочих місць» при лабораторіях, музеях тощо;
- навчати дітей оцінювати результат своєї роботи, формувати у них навички публічного обговорення та відстоювання своїх ідей і результатів творчості;
- сприяти розвиткові самопізнання, а також розумінню індивідуальних особливостей інших людей;
- включати елементи індивідуалізованої психологічної підтримки та допомоги з урахуванням своєрідності особистості кожної обдарованої дитини.

Виявлено, що протягом багатьох років обдарованість учнів виявляється й оцінюється на олімпіадах, турнірах, учнівських конференціях. Останнє, на думку фахівців освітньої галузі, сприяє підвищенню соціального статусу знань.

Установлено, що особливістю роботи з обдарованими та високомотивованими дітьми в Білорусі є цілісність та комплексність і має вигляд багаторівневої системи (рис. 1).

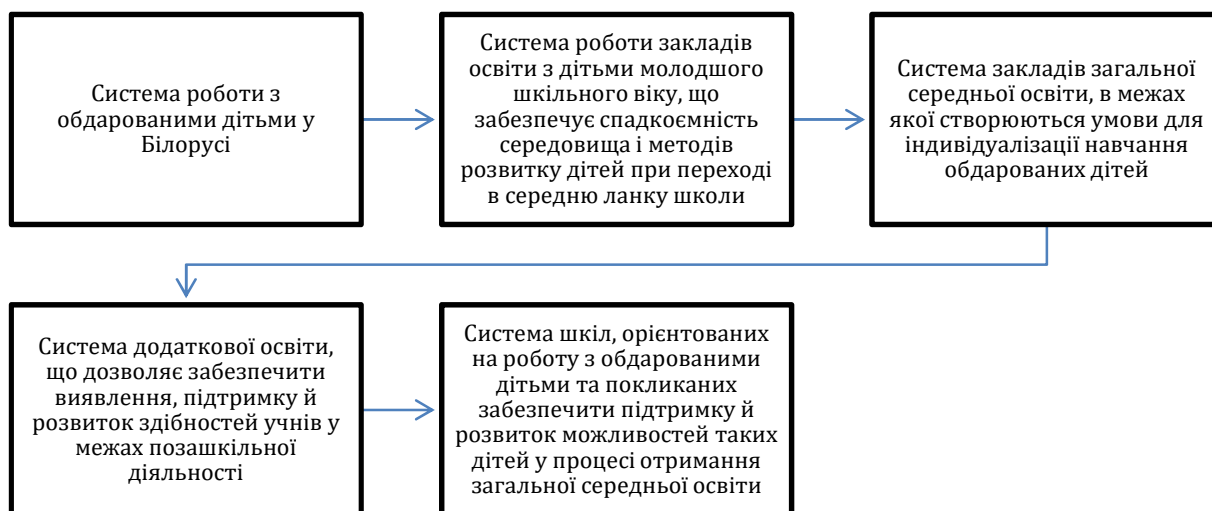

Рис.1. Система роботи з обдарованими дітьми в Білорусі.

Окреслена система роботи з обдарованими та високомотивованими дітьми передбачає низку форм навчання дітей в умовах закладів загальної середньої освіти та закладів додаткової освіти, що відображено на рис. 2.

Підкреслимо, що вибір і застосування тієї чи іншої форми індивідуалізації та диференціації навчання залежать не тільки від можливостей тієї чи іншої школи, а, перш за все, від індивідуальних особливостей дитини.

Вище ми вже зазначали щодо важливості постаті вчителя і його спеціальної підготовки до роботи з обдарованими учнями. У ході дослідження було з'ясовано, що професійна підготовка вчителя до роботи з обдарованими дітьми та дітьми з підвищеною мотивацією до навчання передбачає такі компоненти:

1. Формування професійно-особистісної позиції педагогів. З урахуванням психологічних, дидактичних та інших особливостей навчання й розвитку обдарованих дітей основною вимогою до підготовки педагогів для роботи з ними є зміна педагогічної свідомості, що передбачає, наприклад, руйнування стереотипів сприйняття (учня, навчального процесу

та самого себе), спілкування й поведінки (способів взаємодії) і, у підсумку, методів навчання та виховання.

2. Комплексний (психолого-педагогічний і професійно-особистісний) характер освіти педагогів.

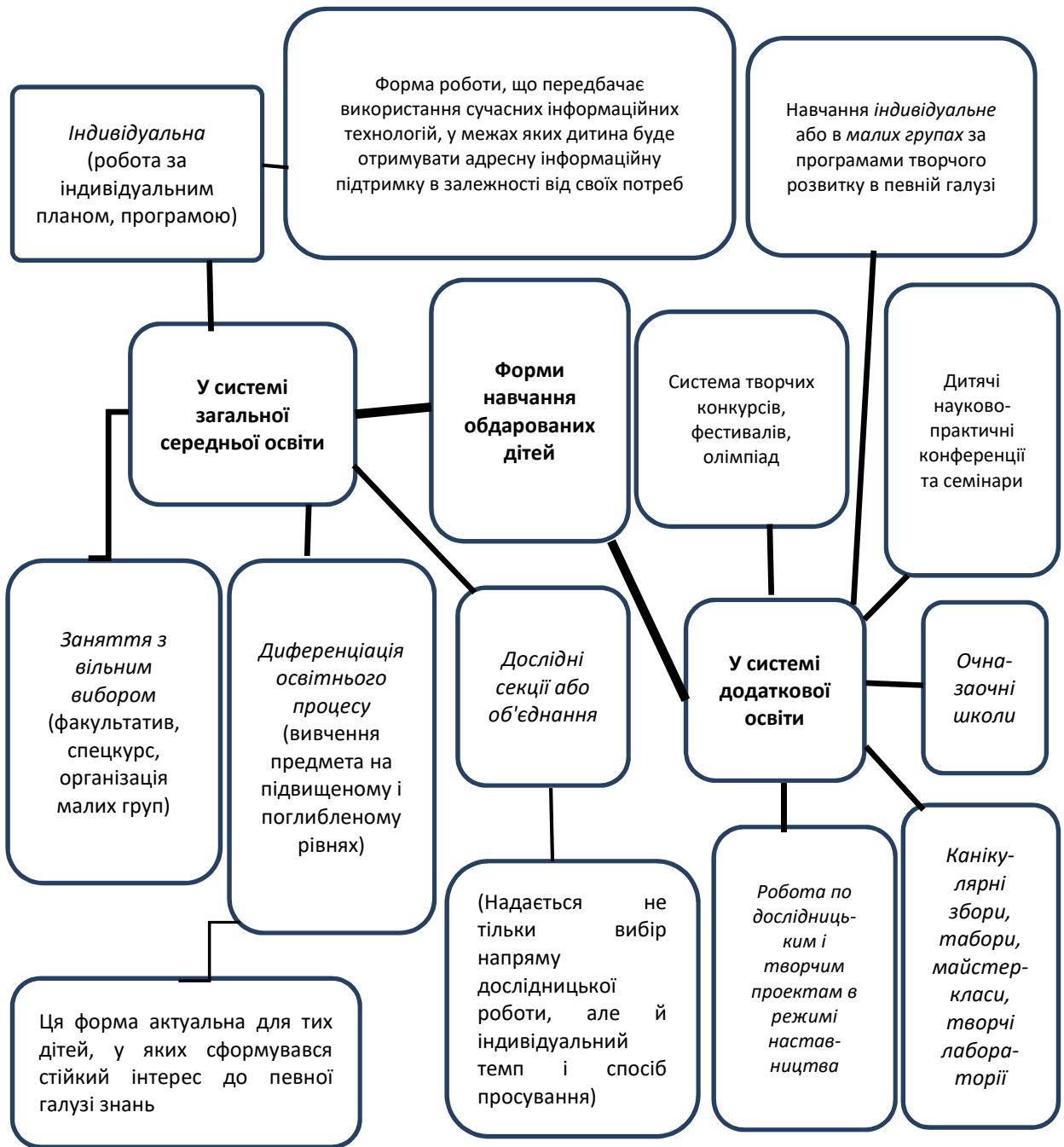

Рис. 2. Форми навчання обдарованих дітей.

3. Створення системи консультування і тренінгів. Саме в цій формі, як показує досвід навчання майбутніх педагогів, їм легше усвідомити власні особистісні проблеми, що заважають під час здійснення професійної діяльності. Ця форма ефективна для формування необхідних учителю навичок самопізнання, самоконтролю, а також потреби саморозвитку.

4. Створення психолого-педагогічних умов (системи факультативів, гуртків, секцій) для розвитку професійної майстерності.

5. Демократизація й гуманізація всіх навчальних процедур, створення творчої і вільної атмосфери навчання.

6. Освітній щабель і сфера діяльності педагогів (педагоги дошкільних установ, учителі початкової школи, учителі-предметники, педагоги, які працюють у системі додаткової освіти, педагоги-дефектологи, практичні психологи, а також представники шкільної адміністрації тощо).

7. Особливості контингенту учнів (їх віку, стану здоров'я тощо, при цьому особлива увага повинна приділятися специфічним групам обдарованих дітей – дітям-сиротам, дітям-інвалідам та ін.).

8. Професійна, післядипломна підготовка та професійний досвід педагогів:

а) досвід педагогічної, виховної роботи з дітьми (студенти, які навчаються в педагогічних і психологічних навчальних закладах; педагоги і психологи, які мають досвід роботи в масових школах; педагоги і психологи, які мають досвід роботи з обдарованими дітьми у спеціалізованих школах-інтернатах, у школах і класах «для обдарованих» тощо);

б) рівень отриманої раніше спеціальної підготовки для роботи з обдарованими дітьми (утримання й обсяг отриманої інформації щодо виявлення, навчання, розвитку та виховання обдарованих дітей, участь у спеціальних тренінгових заняттях із розвитку здібностей, навичок педагогічної взаємодії та ін., проходження стажування та практики тощо);

9. Специфіка освітньої інфраструктури. Характерні особливості умов, у яких проводиться робота з обдарованими дітьми, пов'язані з наявністю (або, навпаки, відсутністю) тих чи інших компонентів освітньої системи, які значимі для навчання й розвитку обдарованих дітей (необхідних навчально-методичних матеріалів, музеїв, концертних залів, бібліотек, театрів, а також низки фахівців, наприклад психологів, педагогів додаткової освіти).

Установлено, що у процесі підготовки педагогів важливого значення набуває формування таких професійно-особистісних якостей, необхідних для роботи з обдарованими дітьми та дітьми з підвищеною мотивацією до навчання:

– психолого-педагогічні знання, уміння й навички, які є результатом активного засвоєння психології і педагогіки обдарованості (знання про обдарованість, її види, психологічні основи, критерії і принципи виявлення; знання про психологічні особливості обдарованих дітей, методи їх виявлення);

– професійно-особистісна позиція педагогів, що дозволяє успішно активізувати й розвивати дитячу обдарованість;

– професійно значущі особистісні якості педагогів: високі рівні розвитку пізнавальної і внутрішньої професійної мотивації, висока та адекватна самооцінка, прагнення до особистісного зростання.

Підкреслимо, що ці якості спрацьовують лише в системі й тоді, коли підпорядковані тому, що робить людину педагогом, – «бажанням жити в учні».

Ще однією особливістю роботи з талановитими дітьми є залучення професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти, що дозволяє проводити цілеспрямовану роботу з учнями і через систему додаткової освіти з педагогами закладів освіти всіх типів.

Так, із ініціативи Вітебського державного університету імені П. М. Машерова спільно з Управлінням освіти Вітебського облвиконкому на базі закладів освіти міста Вітебська створені 14 навчально-науково-консультаційних (компетентнісних) центрів. Відмітимо, що одним із напрямів роботи центрів є посилення практичної складової підвищення кваліфікації співробітників закладів освіти, підготовка педагогів до роботи з обдарованими дітьми. У цьому контексті передбачено проведення низки заходів:

- розробляються інформаційно-методичні бюлетені для класних керівників, учителів-предметників, педагогів-психологів, а також молодих фахівців;
- організовуються виставки навчально-методичної літератури викладачів університету;
- співробітники університету беруть участь у роботі методичних об'єднань педагогів-психологів і вчителів-предметників, проводять круглі столи, засідання педагогічної вітальні, ярмарки науково-методичних ідей;
- викладачі закладу вищої освіти готують науково-методичні посібники, призначені для використання в навчальному процесі школи.

Вважаємо, що вчитель як професіонал і як особистість повинен мати відповідну теоретичну і практичну підготовку для роботи з обдарованими дітьми, вміти розпізнати ознаки обдарованості, будувати навчання відповідно до результатів діагностування. На базі Центру психологічної та корекційної допомоги університету проводяться семінари для педагогів-психологів із виявлення й супроводу обдарованих дітей та молоді.

З метою розвитку інтересу учнів до наукової й дослідницької діяльності в університеті реалізується програма «Організація науково-дослідницької роботи учнів Вітебської області», проводяться конкурси педагогічної майстерності відповідної тематики.

Зазначимо, що з числа найбільш досвідчених педагогів університету створено координаційне бюро, яке виконує завдання консультування педагогів шкіл та гімназій області з різних питань організації освітнього процесу. Щорічно для учнів проводиться регіональна науково-практична конференція «Еврика». Після проведення обласної конференції керівники предметних секцій координаційного бюро консультують шкільних педагогів із оформлення наукових проектів для участі в республіканському

огляді-конкурсі. Тісна співпраця шкільних учителів і вузівських консультантів дозволила значно підвищити компетенції педагогів в питанні науково-дослідницької діяльності учнів, а також домогтися певних результатів на республіканському рівні, за участю їх у республіканських наукових конференціях (Боброва, 2014).

З'ясовано, що важливим компонентом професійної підготовки майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми є введення до освітнього процесу навчальної дисципліни «Соціально-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми» (Корневская, 2016). Мета даної дисципліни спрямована на формування у студентів знань, умінь та навичок у галузі соціально-педагогічної роботи з обдарованими дітьми та підготовку їх до самостійної й творчої діяльності щодо раннього діагностування, підтримки та розвитку обдарованості й таланту підростаючого покоління.

У програмі закладено низку позицій, які є надзвичайно важливими для розуміння навчання й виховання обдарованих та креативних дітей: проектування і реалізація програми «Обдаровані діти» у практиці роботи всіх категорій педагогічних, соціальних, психологічних працівників, а також передбачає прийоми проведення спеціальних занять (тренінгових, корекційних, ігрових тощо) з дітьми з розвитку в них мислення, пам'яті, логіки, навичок дослідницької роботи.

Змістом навчальної дисципліни «Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми» передбачено висвітлення питання природи обдарованості, креативності дитини, розуміння учня з позиції перспектив розвитку особистості. Результатом такого розвитку повинна стати особистість, яка всебічно й гармонійно поєднує в собі:

- розвиток людських можливостей вищого рівня;
- єдність індивідуальної самореалізації та творчого застосування своїх здібностей на загальну користь суспільства;
- єдність актуалізації культурного надбання суспільства в життя індивіда і збагачення культурного товариства життям і творчістю індивіда.

Підкреслимо, що зміст навчального курсу пропонує поглянути на виховання обдарованих дітей як на процес творчий, що створює кожен раз і в кожному окремому випадку щось нове, те, чого не було в досвіді, і він не може бути іншим, оскільки кожна індивідуальність, кожна окрема група, кожний заклад освіти неповторні у своєму образі й соціально-психологічному змісті. З огляду на це, основними завданнями навчального курсу є дослідження концептуальних, методологічних, теоретичних аспектів розвитку творчих здібностей тих, хто навчається, вироблення у студентів практичних навичок роботи з даної проблеми, а також відпрацювання методики виявлення, проектування, конструювання й моделювання власної діяльності та освітнього процесу.

Усе вище окреслене реалізується через різноманітні форми занять зі студентами, а саме: проблемно-діалогові, інформаційні та оглядові лекції, дискусії, ігри-тренінги, консультації, індивідуальні співбесіди, вільний вибір теми, проблемний семінар, письмові роботи, створення портфоліо, написання есе, розробка авторських програм соціально-педагогічного супроводу обдарованих та талановитих дітей.

Зважаючи на отриманий позитивний досвід наших сусідів у вирішенні окресленої проблеми через тісну співпрацю закладів вищої освіти з закладами загальної середньої освіти в контексті соціально-педагогічного супроводу як обдарованих дітей, так і педагогів, що працюють із ними та введення у процес професійної підготовки майбутніх учителів відповідних навчальних дисциплін пропонуємо запровадити дану практику і у вітчизняній освітній системі.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, проведений аналіз дослідження проблеми підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими дітьми на прикладі Республіки Білорусь дозволяє зробити висновок про те, що виховання та навчання обдарованих дітей – це складне багатоаспектне завдання, яке потребує системного підходу, об'єднання зусиль педагогів на всіх рівнях освіти – від закладу дошкільної освіти до вищої школи, а також гармонійного тандему освітян із представниками органів управління освітою як державного, так і місцевого рівнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко І. (2012). Подготовка педагогов к работе с одарёнными учениками: из американского опыта. *Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития*, (сс. 257–259) (Babenko, I. (2012). Training teachers for work with gifted students: from the American experience. *Education Throughout Life: Continuing Education for Sustainable Development*, (pp. 257–259)).

2. Бобракова, Т., Антонова, О. (2004). Вивчення стану готовності вчителів до роботи з обдарованими учнями. *Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами інноваційних освітніх технологій*, (сс. 183–187) (Bobrovka, T., Antonova, O. (2004). Studying the readiness of teachers to work with gifted students. *Formation of professional competence of the future teacher of a foreign language by means of innovative educational technologies*, (pp. 183–187)).

3. Боброва, Е. С., Дединкин, А. Л. (2014). Организация сотрудничества университета и учреждений образования по вопросам работы с одаренными детьми. *Психолого-педагогическое сопровождение одаренности*, (сс. 9–11) (Bobrova, E. S., Dedinkin, A. L. (2014). Organization of cooperation between the university and education institutions on issues of work with gifted children. *Psychological and pedagogical support of giftedness*, (pp. 9–11)).

4. Бойченко, М. А. (2015). Програми професійної підготовки майбутніх учителів до роботи з обдарованими і талановитими школярами в університетах США, Канади та Великобританії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (45), 10–17 (Boichenko, M. A. (2015). Future teacher training programs for gifted and talented students

at the US, Canadian and UK universities. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 1 (45), 10–17).

5. Корневская, Ю. А., Маскалевич, Ю. А. (2016). *Актуальные проблемы социально-педагогической деятельности (социально-педагогические основы работы с одаренными детьми): учебно-методический комплекс*. Минск: БГПУ им.Танка (Kornevskaja, Yu. A., Maskalevich, Yu. A. (2016). *Actual problems of social-pedagogical activity (socio-pedagogical bases of work with gifted children): educational and methodological complex*. Minsk: BSPU named after Tank).

6. <http://sch8.krichev.edu.by/ru/main.aspx?guid=5991>

7. <http://sch27.minsk.edu.by/ru/main.aspx?guid=93091>

РЕЗЮМЕ

Зосименко Оксана. Особенности подготовки педагогов к работе с одаренными детьми: описание опыта.

В статье предпринята попытка описания зарубежного опыта организации процесса профессиональной подготовки педагогов к работе с одаренными детьми. Автором представлена система работы с одаренными детьми Республики Беларусь, а также рассмотрен целый ряд форм обучения в условиях учреждений общего среднего образования и учреждений дополнительного образования. Освещены основные компоненты профессиональной подготовки учителя к работе с одаренными детьми, его профессионально-личностные качества. Раскрыты особенности сотрудничества высших учебных заведений с учреждениями общего среднего образования, доказана целесообразность введения в образовательный процесс подготовки учителя учебной дисциплины «Социально-педагогические основы работы с одаренными детьми».

Ключевые слова: одаренный ребенок, талант, профессиональная подготовка, педагог, программа, личностно-профессиональные качества, учреждение общего среднего образования, учреждение высшего образования, учреждение дополнительного образования.

SUMMARY

Zosymenko Oksana. Peculiarities of training teachers to work with gifted children: a description of the experience.

The aim of the article is to describe the experience of the Republic of Belarus, which has a rich practical experience in working with gifted children and teacher training, which involves the Ministry of Education of the country, higher education institutions, public and private organizations.

The studies allowed the author to argue that the problem of identifying, teaching and supporting gifted and talented children and youth today is one of the most important directions of the state policy of Belarus in the field of education. Thus, in the country, such state programs as “Gifted Children”, “Youth of Belarus” and “Young Talents of Belarus” have been developed and operated; three special funds of the President of the Republic of Belarus have been created: on support of culture and art; on the social support of gifted pupils and students; on support of gifted students.

The article states that the versatility and complexity of the phenomenon of giftedness determines the expediency of the existence of various directions, forms and methods of working with gifted and highly motivated children. Requirements for state programs aimed at teaching gifted children with general (mental) giftedness and some kinds of special talent (linguistic, mathematical, etc.) are revealed.

The author of the article presents a system of work with gifted children in Belarus; the attention is paid to the forms of studying children in the conditions of institutions of general secondary education and institutions of additional education, the components of training teachers for work with gifted and highly motivated children are revealed; the professional-personal qualities necessary for work with gifted and highly motivated children are determined.

The article proves that one of the peculiarities of work with talented children is involvement of the teaching staff of higher education institutions, which also allows to work with gifted students through a system of additional education with teachers of education institutions of all types. The experience of such cooperation is revealed on the example of the Vitebsk State University named after P. M. Masherov together with the Department of Education of the Vitebsk Regional Executive Committee on the basis of education institutions of the city of Vitebsk.

The author of the article has found out that an important component of the future teachers' training to work with gifted and highly motivated children is introduction of the educational discipline "Social-pedagogical basics of working with gifted children" in the educational process, as well as the main goal, tasks and content of this course.

Key words: *gifted child, talent, vocational training, teacher, program, personal and professional qualities, general secondary education institution, higher education institution, additional education institution.*

УДК 37:61](73) «19/...»

Алла Куліченко

Запорізький державний медичний університет

ORCID ID 0000-0003-1469-3816

DOI 10.24139/2312-5993/2018.06/025-036

СТАН МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ США НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У статті зосереджено увагу на стані медичної освіти США на початку ХХ ст. Зокрема, представлено педагогічні ідеї Ф. Біллінгза щодо покращення медичної освітньої парадигми та погляди А.Флекснера щодо тогочасної ситуації в медичній освіті. Також з'ясовано, що в Америці окрім алопатичних медичних шкіл (навчальних закладів традиційної медицини) існували приватні (комерційні) та сектантські медичні школи. До останніх належали гомеопатична, еkleктична, фізіомедична та остеопатична школи. У дослідженні подано коротку характеристику зазначених сектантських медичних шкіл (за А. Флекснером).

Ключові слова: *американська медична освіта, педагогічні погляди, Ф. Біллінгз, А. Флекснер, приватна (комерційна) медична школа, сектантська медична школа, гомеопати, еkleктики, фізіомедики, остеопати.*

Постановка проблеми. У кожній країні в певний період виникають кризові становища в різних галузях. Це залежить від багатьох чинників, а саме від соціальних, політичних, економічних, культурних, освітніх тощо. Не виняток і США. Справа в тому, що на початку ХХ ст. у країні було констатовано низький рівень медичної допомоги й висока смертність, що прямо залежало від медичної освіти. Оскільки, не маючи належної професійної підготовки, практикуючий лікар не міг вилікувати навіть легкий перебіг хвороби. Адже